

תוצאות

פרק זה שונה מהפרקים הקודמים המתיחסים לתוצאות (קורט חשיבה 1, קורט חשיבה 2, וקורט חשיבה 3). התוצאות המובאות כאן מושגות, למעשה, ממבוגרים. הן נכללו כאן במטרה להראות שלתפיסה חדשה כזאת יכולה להיות השפעה ממשית על החשיבה של אנשים. מהרגע שאנו מקבלים שלכלים אלה הפועלים על התפיסה יכולה להיות השפעה על החשיבה, אנו משפרים את נכונותנו ללמד אותם בפרט ואת החשיבה כמיומנות בכלל. במהלך שיעורי קורט חשיבה 1, גובשו נוהלי חשיבה שונים לכלל כלים שהם יעילים בשימוש יותר מאשר הצהרות כלליות. לדוגמה, חש"מ הוא מְדִי יותר בשימוש לעומת התראה שיש להביא החשבון את הנקודות החיוביות, השליליות והמעניינות. מח"א ניתן לשימוש מְדִי יותר מאשר אזהרה שיש להביא בחשבון את נקודות המבט של האחרים. כלי התפיסה שמשתמשים בו בניסויים המתוארים להלן הוא בסיסי יותר לעומת הכלים שהוזכרו לעיל.

המילה המלאכותית פו היא דרך להגיב על מצב מבלי לשפוט אותו. השימוש היצירתי בפו מתואר לפרטיו בהנחיות לשיעור. השימוש המתואר להלן הוא שימוש תגובתי: כלומר, השימוש בפו הוא תגובה המונעת את האפשרות להיקלע למצב מקוטב.

בחשיבה, המוח מעדיף להיות פעיל ולחשוב על נושא כלשהו משהוא מוכן להימצא במצב של "ריקנות" שבו אין מתרחש דבר. הדבר הפשוט ביותר לעשות הוא לשפוט מצב כלשהו. עדויות מחשיבתם של ילדים ושל מבוגרים מראות ששיפוט הוא התגובה השכיחה ביותר כאשר עומד בפניהם מצב חדש: האם זה מוצא חן בעיניי או לא? האם זה נכון או שגוי? מרגע ששיפוט כזה נעשה, המשך החשיבה משמש לתמיכה בשיפוט זה במקום לחקור את המצב לעומק. החש"מ הוא מכשיר למניעת שיפוט מְדִי, כי הוא מכוון את תשומת הלב לשני הצדדים (לנקודות החיוביות, כמו גם לנקודות השליליות). כשהיא משמשת כתגובה, המילה החדשה פו פועלת גם כמכשיר למניעת שיפוט בכך שהיא מאפשרת לאדם להתייחס לרעיון כאל דבר הראוי לחקירה. הסכנה שבשיפוט מְדִי היא בכך שהוא יוצר קיטוב מיותר. לרוב אנשים נקלעים למצבים של "כן" או "לא" פשוט משום שאין הם מסוגלים לראות את עצמם במחנה הנגדי.

ניסוי

מספר אמירות הוצגו בפני הקבוצות הבאות:

- 123 מורים צעירים
- 196 סטודנטים למדע באוניברסיטה
- 78 עובדי ציבור
- 215 תערובת של מרצים ובוגרי תיכון.

כל קבוצה חולקה לשניים לפי תאריך יום ההולדת שלהם — מספר זוגי או מספר אי-זוגי. המחצית האחת התבקשה להגיב בצורה של מספיק/לא מספיק (כן/לא), והשנייה הורשתה להשתמש בסוג נוסף של תגובה — פו. נעשה שימוש גם בסולם של הסכמה, כאשר כן-1 ציין דרגה נמוכה של הסכמה, בעוד כן-5 ציין ביטחון מלא (דבר דומה נעשה לגבי "לא" מסכים). פו הוסבר בקצרה כמכשיר שמוציא את המשתמש אל מחוץ למערכת השיפוט, במטרה להתייחס אל האמירה כאל רעיון שיש לחקור אותו.

אמירה : הקפיטליזם כשיטה היטיב עם החברה יותר מאשר הזיק לה.

אחוזים		
כך/לא/פ	כך/לא	
26/18/56	11/89	מורים צעירים
46/ 4/50	13/87	סטודנטים למדע
45/15/40	22/78	עובדי ציבור
48/ 4/48	7/93	תערובת של בוגרים

האחידות בתגובה כך/לא היא אולי מפתיעה. הוספת אפשרות ה-פ שינתה בצורה משמעותית את התוצאות, בכל הקבוצות, והורידה את אחוז תשובות ה-"כן" וה-"לא" בערך באותה מידה. יצוין שהתגובה ל-פ כשלעצמה דומה בין הקבוצות.

אמירה : הדמוקרטיה אינה בהכרח השיטה השלטונית הטובה ביותר לגבי כל מדינה.

אחוזים		
כך/לא/פ	כך/לא	
36/44/20	70/30	מורים צעירים
67/13/20	73/27	סטודנטים למדע
25/45/30	56/44	עובדי ציבור
55/40/5	80/20	תערובת של בוגרים

בניסוי זה יותר מ-50% מאלו שאמרו "לא" עשו זאת בדרגת ביטחון של 4 או 5. למרות זאת, הוספת האפשרות של פו הקטינה את התגובה "לא" מ-73% ל-13% בין הסטודנטים למדע, שמהם דווקא היה מצופה שיתנגדו לאמירה זו.

אמירה : חשיש מסוכן לבריאות פחות מאשר אלכוהול ויש להפכו לחוקי.

אחוזים		
כך/לא/פ	כך/לא	
39/33/28	45/55	מורים צעירים
61/34/5	61/39	סטודנטים למדע
47/53/0	84/16	עובדי ציבור
59/28/13	48/52	תערובת של בוגרים

הנקודה המעניינת בדוגמה זו היא שתגובת ה"כן" (לטובת החשיש) ירדה בצורה ניכרת עם הוספת האפשרות של פו (מ-55% ל-39%; מ-39% ל-5%; מ-16% ל-0%; מ-52% ל-13%). ממצא זה רומז לכך שאנשים אלה לא יכלו לראות עצמם במחנה המתנגד לחשיש, אבל גם לא רצו באמת להיות מחויבים למחנה התומך בחשיש. הם העדיפו להתייחס לאמירה זו כאל נושא הראוי לחקירה.

אמירה : "להיחלץ מעונש" הוא הבסיס המוסרי של החברה המודרנית.

אחוזים		
כך/לא/פ	כך/לא	
29/40/31	50/50	מורים צעירים
39/39/22	60/40	סטודנטים למדע
31/42/27	58/42	עובדי ציבור
62/19/19	66/34	תערובת של בוגרים

מעניין לציין שבדוגמה זו כשנוספה האפשרות של פו, פחתה תגובת ה"כן" בקבוצות המורים, הסטודנטים למדע ועובדי הציבור, בעוד שבקבוצת הכוללת תערובת של בוגרים פחתה דווקא תגובת ה"לא".

הערה

ניתן לטעון שהוספת האפשרות של פו לא שינתה באמת את החשיבה או העמדה של אלו שלקחו חלק בניסוי, אלא פשוט הוסיפה סוג נוסף של תגובה אפשרית. אילו היו מסלקים את סוג התגובה הזה, הם היו חוזרים לעמדות המוצא שלהם של כן/לא. זוהי הערה הוגנת, וזהו בדיוק מה שהניסוי רצה להראות. מטרת הניסוי הייתה להראות שמכשיר מלאכותי כמו פו יכול לשנות את התנהגותם של אנשים בעצם נוכחותו. מטרת שיעורי החשיבה היא לעודד עמדות ומכשירים כאלה שייחפכו לחלק בלתי נפרד של החשיבה, כך שהתלמיד יהיה מסוגל להשתמש בתגובת ה-פו לפי רצונו. אין כאן טענה שחל שינוי ביכולת החשיבה הטבעית, אלא שלתוספת כלי תפיסה יש השפעה על החשיבה ועל תוצאותיה.

פו הפרובוקטיבי

הניסוי לעיל מראה כיצד משמש פו כתגובה. היבט זה של פו אינו מודגש במיוחד בשיעורים אלה. פו מסמן שהמשתמש רוצה בינתיים לפעול מחוץ למערכת השיפוט. השימוש הישיר היצירתי ב-פו הוא השימוש הפרובוקטיבי. למשל, ניתן להכניס מילה אקראית ולהניח אותה לצד הבעיה על-מנת לעורר רעיונות חדשים: "סיפון-סודה פו עגילים".

בניסוי שנערך הוטל על קבוצה של 44 אנשים להמציא אמצעי שבעזרתו יוכלו לדעת אם הסודה בבקבוק הסיפון שקירותיו אטומים מתקרבת לסופה. במשך חמש דקות אפשרו לקבוצה לעשות שימוש ביצירתיות הטבעית של חבריה כדי לנסות לפתור את הבעיה. אז הוכנסה מילה אקראית "סיפון-סודה פו עגילים", והקבוצה התבקשה להתמודד שוב עם הבעיה. ההצעות השונות נאספו והקבוצה החליטה לערוך הצבעה על ההצעה המועדפת. שבעים אחוזים מהקבוצה הצביעו בעד ההצעה שכללה תליית כדור פלסטיק חלול מן החלק העליון של הצינור בתוך הסיפון (בעת ייצורו). כאשר רמת הנוזל תהיה מעל לנקודה מסוימת, הכדור יצוף מעל הנוזל, ולכן לא יורגש. כאשר הרמה תיפול מתחת לאותה נקודה, הכדור יתלה באופן חופשי וכאשר ירימו את הבקבוק הוא יתנדנד ויקיש על הדפנות — וכך יציין את העובדה שהנוזל בבקבוק קרוב לסיומו. רעיון זה עלה פעם אחת לפני הכנסת המילה האקראית, וארבע-עשרה פעמים אחרי כן. במבט לאחור קל להבין כיצד המילה "עגילים" רמזה על צליל וכן על חפץ תלוי.